

Nytårsaften

Tid og sted: Ødsted Kirke d. 31. december 2015 kl. 16

Salmevalg

2: Lover den Herre

367: Vi rækker vore hænder frem

36: Befal du dine veje

712: Vær velkommen Herrens år

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus

Jesus sagde: ”Når I beder, må I ikke være som hyklerne, der ynder at stå og bede i synagoger og på gadehjørner for at vise sig for mennesker. Sandelig siger jeg jer: De har fået deres løn. Men når du vil bede, så gå ind i dit kammer og luk din dør og bed til din fader, som er i det skjulte. Og din fader, som ser i det skjulte, skal lønne dig.

Når I beder, så lad ikke munden løbe, som hedningerne gør, fordi de tror, at de bønføres for deres mange ord. Dem må I ikke ligne. Jeres fader ved, hvad I trænger til, endnu før I beder ham om det.

Derfor skal I bede således:

Vor Fader, du som er i himlene!

Helliget blive dit navn,

komme dit rige,

ske din vilje

som i himlen således også på jorden;

giv os i dag vort daglige brød,

og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere,

og led os ikke ind i fristelse,

men fri os fra det onde.

For dit er riget og magten og æren i evighed!

Amen.”

Prædiken

Endnu et år er gået, og endnu et år venter os.

Der er altid en helt særlig følelse forbundet med et årsskifte. Det er på en gang en eftertænksom og festlig anledning – og måske er det netop eftertænksomhed, der gør anledningen ekstra festlig. Både den fælles eftertænksomhed, der giver anledning til samtaler og diskussioner, men også den indre, private

eftertænkksomhed – den stille eftertænkksomhed – der gør os alvorfulde, og som ofte får os til at værdsætte, det vi har. Det er en vigtig eftertænkksomhed, og for mange giver den anledning til at sætte fremtidige mål, eller at udtænke nytårsforsætter. Selv er jeg holdt op med at udtænke nytårsforsætter, siden jeg som barn besluttede, at mit nytårsforsæt for al fremtid skulle være ”at nyde livet.”

Men den fælles eftertænkksomhed er, som sagt, også væsentlig, og i år er den i høj grad præget af de historiske begivenheder her i Europa: flygtningekrisen med de brutale billeder fra Middelhavet og det store kaos inden for EU's grænser, samt terrorangrebene i Paris og København og terrorfrygten i Bruxelles. Det har været et år, hvor den ustabilitet, vi længe har kendt til uden for EU's grænser, er rykket tættere på, og pludselig er det en reel frygt blandt almindelige borgere i EU, at den fred og frihed, som vi har nydt godt af så længe, ikke længere er en selvfølge.

Frygt! Det ord er blevet anvendt ofte i det forgangne år. Og det er forståeligt, at frygten har taget til. At sprede

rædsel er terrorens primære mål. Frygten er i den sammenhæng ikke rationel, men den opstår, fordi der skabes usikkerhed dér, hvor vi almindeligvis føler os trygge. Det er sådan set mere rationelt at frygte trafikken – den har trods alt slået flere mennesker ihjel i det forgangne år. Men i trafikken kender vi risikoen, og vi ved, hvordan vi skal handle, når der sker et uheld. Den risiko er langt mere uforudsigelig, når det drejer sig om terror. For der er to former for frygt. Der er den irrationelle frygt for det, vi ikke kender, og som ryster vores eksistens; og den frygt nedbryder os. Og så er der den rationelle frygt, når vi f.eks. står over for et rovdyr, og den frygt beskytter os.

Det er blevet gentaget til hudløshed den sidste tid, at vi ikke må lade os styre af frygten, for så vinder terroristerne. Det er vanskeligt at være uenig i det, men jeg vil nu alligevel tilføje, at jeg er ligeglad med, om terroristerne vinder; det væsentlige er for mig at se, at der er nogen, der taber: hvis vi lader os styre af den irrationelle frygt, så kvæler vi håbet, og med håbet dør vores vilje til at værne om livet og bygge op. Og så har vi allerede tabt, uanset det

faktum, at vi stadig lever. For vi lever jo. Og vi vil ikke blot nøjes med at leve: vi vil leve et værdifuldt liv, og det er et liv med håb.

Politisk set er garanten for et liv med håb vores demokratiske samfund, hvor frihed og retssikkerhed er afgørende for demokratiets beståen. Når vi bliver ramt af terror, så kan vi af frygt for fremtidige terrorangreb begynde at give afkald på nogle af de frihedsrettigheder og noget af den retssikkerhed, der er to af grundpillerne i demokratiet. Men vi må ikke opgive vores frihedsgoder og retssikkerhed på grund af frygten. Vi skal tværtimod pege på, at vores åbne samfund i sig selv er en vældig ressource, der er med til at opbygge håb og skabe grundlag for, at vi kan gå fremtiden positivt i møde.

Men frygten er en eksistentiel følelse; frygt er et menneskeligt grundvilkår. Dybest set er vi bange, fordi alt er muligt: vores hus kan brænde ned i morgen, vi kan dø med en krysantembombe i hænderne her til nytår, eller vi kan få konstateret kræft i det nye år. Og derfor kalder frygten ikke blot på et politisk svar; frygten kalder i

allerhøjeste grad på et eksistentielt svar. Og det eksistentielle modsvar til frygten er håbet. Det kan nok fremmes politisk, men den politiske magt har en grænse, og selv den mest magtfulde mand på jorden kan ikke garantere håbet. Over for døden er vi nemlig alle magtesløse, og hvis vi ikke vil erkende det, så lever vi med et falskt håb. Derfor skal håbet komme fra et andet sted. Et egentligt og livskraftigt håb får vi først, når vi tør se døden og magtesløsheden i øjnene. Men det er kun første skridt. Næste skridt er, at Gud har et svar på frygten. Og det svar blev forkyndt for os for en uge siden i juleevangeliet. For hvad siger englen til hyrderne på marken: Frygt ikke!

Okay, tænkte hyrderne nok, og hvorfor skal vi ikke frygte? Og så fortsatte englen: Se, jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket: I dag er der født jer en frelser i Davids by; han er Kristus, Herren. Og dette er tegnet, I får: I skal finde et barn, som er svøbt og ligger i en krybbe.

Barnet i krybben. Jesus Kristus. Guds enbårne søn. Gud, der blev menneske. Det er Guds eksistentielle modsvar til frygten. Barnet i krybben er vores ”frygt ikke”, vores håb.

Jesus Kristus er et håb i den forstand, at vi i ham ikke længere er overladt til skæbnen, til en uigennemskuelig og lunefuld gud, der giver liv og tager liv efter forgodtbefindende, og hvis vilje vi ikke kan gennemskue. Derfor førte de skriftlærde på Jesu tid uendelige diskussioner om, hvordan de skulle leve Gud til velbehag – hvordan skulle de gøre Gud glad, så deres skæbne også blev god. Men i Jesus Kristus slutter den diskussion, for der er nemlig kun et svar, og det er troen på, at Jesus Kristus er vores frelser. Og når vi så kommer op at skændes om, hvorvidt vi nu også tror på det eller ej, så svarer Gud, at vi mennesker slet ikke er i stand til at tro på det, og derfor er troen noget, Gud skænker os – ligesom han af kærlighed til os lod sig føde som et magtesløst menneske.

Hvis det skal oversættes til vores eksistentielle virkelighed, så betyder det, at vi ikke skal frygte Guds dom, og dermed

heller ikke døden. I stedet er vi skænket friheden til at leve og elske med vores næste for øje. Med det sted vi lever og bor, med den jord vi står på, som udgangspunktet, og med de mennesker, vi møder, som målet. Det er altså lige her, vores liv skal udfolde sig, og livet hinsides døden har vi ingen, absolut ingen, indflydelse på. Så det er her, på dette sted og i denne tid, vi skal bruge vores kræfter. Derfor sagde Martin Luther også, at hvis han vidste, at verden ville gå under i morgen, så ville han stadig plante et træ i dag.

Én af årsagerne til terror er forestillingen om, hvordan vi gør Gud glad. Terroristerne på spillestedet Bataclan i Paris råbte "Gud er stor" på arabisk, da de stormede derind og skød løs til alle sider og dræbte over 100 mennesker. Deres terrorisme var religiøst motiveret. Og derfor må vi teologer, både kristne og muslimske teologer, gå ind i den diskussion og afvise, at sådan en uhyrlighed kan være Guds vilje. Problemet med terroristerne er, at de overhovedet ikke er interesseret i Gud. De er kun interesseret i sig selv, og derfor ophøjer de deres egen vilje til at være Guds vilje.

Over for den handling må vi holde fast i, at en Gud, der har behov for at slå tilfældige mennesker ihjel for at vise, hvor stor han er, ikke er nogen stor Gud. Det er en meget, meget lille Gud. Det er også en meget, meget lille Gud, der gør brug af frygt for at overbevise mennesker om sin egen storhed.

Og det giver mig nu endelig anledning til at tale om bibelteksten, som jeg læste op inden prædikenen: Om bøn og om fadervor.

For det første beder vi i fadervor den lille bøn: ske din vilje. Det er en vigtig del af fadervor, fordi der er noget, der er større end vores private vilje. Vi må altså ikke ophøje vores private ønsker til Guds vilje, sådan som terroristerne gør det. Inden Jesus citerer Fadervor omtaler han hyklerne, der står på gadehjørner og i synagogerne og beder med mange ord. De er, på linje med terroristerne, ikke interesseret i Gud, men alene i sig selv og deres egen anseelse. I modsætning til den selvforherligelse siger Jesus, at bøn ikke handler om at blive hørt, men det handler om at lytte, og det udtrykker han sådan: Når du vil

bede, så gå ind i dit kammer og luk din dør – for det er i stilheden, vi lytter. I det hele taget er Fadervor en meget ydmyg og selvransagende bøn: Forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere. Det er ikke en bøn, der handler om at få ønsker opfyldt eller om at ens egen vilje må blive virkelighed; den handler om, at vi er tilgivende af Gud, og den kærlighed, som tilgivelsen er et udtryk for, er begyndelsen på vores forandring. Den forandring er udtrykt i sætningen: Jeres fader ved, hvad I trænger til, endnu før I beder ham om det. Bøn er altså ikke et spørgsmål om at bøje virkeligheden til ens egen fordel. Bøn er at vide sig set af Gud, og at lytte til den stemme, der bedre end os selv ved, hvad vi trænger til. Bøn er derfor anti-totalitær, fordi den ved, at der altid er et andet svar, end de lette løsninger, som vi mennesker ofte søger trøst i.

Så derfor giver det god mening at slutte det forgangne år med en bøn, og at begynde det nye år med en bøn. For bøn er at blive stille og lytte – ikke til sig selv, men til Gud.

Måske hører vi i den stilhed Guds Ord til håb og opmuntring. Måske finder vi der, bag al verdens larm, et rum, hvor vi ikke skal kæmpe for vores egne sandheder men i stedet lytte til Guds sandhed. Måske hører vi i den stilhed englen synge: frygt ikke! for der er født en frelser. Måske opdager vi i den stilhed, at vi trænger til noget ganske andet, end det vi troede. Måske finder vi i bønnen et rum for den eftertænksomhed, vi har brug for, når vores eksistentielle frygt bliver større end håbet.

Bønnen fjerner ikke terroren og al verdens lidelse og nød, for vi kan ikke bøje virkeligheden med vores bøn, men den giver os et nyt perspektiv på livet og, ikke mindst, på døden. Det er taknemlighedens og håbets perspektiv. De følelser er, ligesom frygten, grundvilkår i vores liv, men i modsætning til frygten, så bygger de op.

Endnu et år er gået, og endnu et år venter os. Eftertænksomheden præger os forhåbentlig en stund, inden livet atter bevæger sig, og vi rives med af hverdag og oplevelser. Og lad os derfor i bønnens stille eftertænksomhed huske englens ord til hyrderne: Frygt

ikke! I dag er der født jer en frelser. En frelser, som vi altid kan genkende i fællesskabet og i vores næste. Amen.